

Østre Skoles læseplan for arbejdet med trivsel og sociale kompetencer.

Hvorfor fokus på trivsel og social kompetence?

Normer og værdier synes ikke mere så entydige og fastlagte, idet de ikke som tidligere skabes i en fælles forståelsesramme, som man kan spejle sig i. De synes derimod snarere konstant at måtte skabes, opbygges, ændres og vedligeholdes i forhold til den tilhørende gruppe og det tilhørende fællesskab.

Danske børns hverdag har ændret sig meget i løbet af de senere år. En af konsekvenserne er, at forældrene bruger har mindre tid sammen med børnene, og dertil kommer, at familien ofte får deres børn på et tidspunkt, hvor de samtidig har travlt med at skabe sig en karriere.

Især småbørnsfamilierne har en arbejdsdag, hvor de er længe væk fra hjemmet, og når familien endelig er samlet, så er det ikke ualmindeligt, at de voksne ikke har overskud til at indgå i et forpligtende samspil med børnene, hvilket bl.a. betyder, at forældrene ikke påtager sig opdragerrollen i tilstrækkelig grad. Måske bruges der heller ikke så megen tid sammen i fælles gøremål, idet megen tid derhjemme bruges på computer og TV.

Konsekvensen af familiens ændrede livsform bliver, at forældre i vidt omfang overlader opdragelsen af børnene til professionelle. Institutioner som skolen og SFO'en er for mange børn ikke et supplement til hjemmet, men er ofte snarere en erstatning for hjemmet. Det samfundsmæssige og kulturelle opbrud, som vi gennemlever i disse år, stiller store, nye og anderledes krav til mennesket. Vi skal være i stand til at kunne vurdere, analysere, vælge og handle i forhold til nye og ukendte situationer.

Der stilles store læringskrav til børnene i forhold til tidligere. Engang var det tilstrækkeligt, hvis eleven var i stand til at høre efter og gengive det læste. Nu stilles der krav om stillingstagen og refleksion - ansvar eller medansvar for egen læring. Desuden forventer vi, at selv små børn skal kunne træffe et valg - det gælder i hjemmet, men også i institutionen.

Social kompetence

Social udvikling er en normal del af børns lærings- og modningsproces, og børns muligheder for at mestre hverdagen på skolen og blandt kammeraterne er afgørende for et barns trivsel. Som voksne tager vi social kompetent adfærd for givet, fordi den passer ind i de situationer som barnet er i, og fordi den er i tråd med vore forventninger. Vi kan måske notere os, at nogle børn er specielt vellidte af venner og af voksne, men vi overvejer sjældent, hvilke færdigheder og vurderingsevner disse børn nødvendigvis må være i besiddelse af.

Vi er generelt og i langt højere grad tilbøjelige til at notere os børns mangel på social kompetent adfærd, når den ikke er i overensstemmelse med det, vi almindeligvis forventer. Hver dag reagerer et almindeligt barn på et komplekst sæt af sociale krav, og barnet må være i stand til at administrere mange forskellige handlingsmønstre for at kunne mestre en række forskellige situationer.

Når børn ikke kan klare at leve op til disse krav fører det til tab af status, afvisning fra de andre børn og måske irettesættelse fra de voksnes side. Det kan også give anledning til mobning. Problemer med social adfærd resulterer ofte i dårlige sociale relationer med andre børn og voksne. Det påvirker børns motivation og selvpfattelse, og det svækker deres læring i skolen og medfører, at de går glip af mange positive erfaringer og læreprocesser.

Børn lærer social adfærd på samme måde, som de lærer asocial adfærd. De lærer det ved at se andre benytte sig af færdigheder, og de prøver på tilsvarende vis selv at udføre dem. Sociale børn oplever og efterligner det positive samvær de indgår i, ligesom de også kan kopiere en asocial adfærd. Lærere og pædagoger kan hjælpe børnene med at udvikle og bruge de færdigheder, der fungerer som byggestenene i begrebet social kompetence, som også er et led i oplevelsen af et større selvværd. Vi skal være mere opmærksomme på at finde anledning til at anerkende et barns indsats, snarere end at dadle et barn for uhensigtsmæssig opførsel.

At få et barn til at ændre adfærd er ofte en langsommelig proces, især hvis det igennem hele puberteten har tillært sig et andet reaktionsmønster. Det er derfor vigtigt at starte social læring så tidligt som muligt. Jo senere man kommer i gang, jo vanskeligere vil det være at lære børnene en mere konstruktiv tilgang til samværet med hinanden, og allerede i børnehaven fastlægges mange adfærdsmønstre.

Der lægges op til, at der udvikles en forståelse, et fælles sprog, der kan tydeliggøre de grundlæggende værdier for alle skolens parter. Med andre ord: Der skal i større udstrækning sættes ord på det, der allerede er en del af skolens praksis.

Udviklingen af personlige og sociale kompetencer sker på tværs af fag og er derfor et fælles ansvarsområde for de lærere/pædagoger (og forældre), der er i kontakt med eleven. Da der er flere personer involveret, forudsætter det kommunikation og dermed et fælles sprog. Det er nødvendigt med en fælles bevidsthed om elevens aktuelle udviklingsniveau (status), for at dette kan være udgangspunktet for opstillingen af mål for elevens læring.

AKT læseplan

AKT læseplanen er en plan for arbejdet med trivsel og sociale kompetencer" skal ses som et værktøj, der kan skabe kontinuitet og klarhed i arbejdet med trivselen på skolen. Det skal være et nyttigt dialogredskab for lærere, forældre og elever - et værktøj som kan hjælpe til med at beskrive både positive og negative sider af eleven.

Læseplanen er skrevet for voksne og anvendes bl.a. af AKT-lærerne, men omformes i det daglige brug i forhold til modtagergruppen. Akt-lærerne laver undervisningsforløb til den enkelte klasse og gennemfører denne i klassen over ca. 8 lektioner. Klassens lærere har i disse timer mulighed for at observere elevernes samspil og reaktioner til det senere arbejde i klaseen.

Læseplanen evalueres og justeres løbende.

Læseplanen sætter fokus på værdierne:

- Empati
- Problemhåndtering/løsning
- Kommunikationsevne

- Selvkontrol
- Samarbejdsevne
- Ansvarlighed
- Engagement
- Selvværd
- Selvstændighed

Læseplanen opdeles i faser:

- Bh.kl. - 2. klasse
- 3. - 4. klasse
- 5. - 6. klasse
- 7. - 9. klasse

I arbejdet med social kompetence anvendes forskellige materialer, "Trin for Trin", "Holdning og handling", øvelser, spil og øvrige undervisningsmaterialer. Målene kan drøftes og diskuteres på forældremøder og ved forældresamtalerne

Bh.kl. - 2. klasse

Empati. At forstå og forudse andres følelser og tanker.

- *at du kan genkende glæde, vrede "ked af " angst, overraskelse og afsky*
- *at du kan genkende de andres "gode" og "dårlige" følelser (f.eks. at ondt i maven kan betyde, at man er ked af det.)*
- *at du kan respektere andres følelser*

Problemhåndtering/løsning. At håndtere problemer vha. problemløsningsstrategier.

- *at du kan lære at stoppe op eller "tælle til ti"*
- *at du kan indse, hvad problemet er*
- *at du kan finde løsninger på problemet*
- *at du kan vælge løsningen, som fungerer i forhold til:*
 - 1. hvad der er godt for dig selv*
 - 2. hvad der er godt for den anden eller de andre*
 - 3. hvad der ellers kan ske*
- *at du kan afprøve den valgte løsning i praksis*

Kommunikationsevne. At kunne give og modtage informationer på en god måde.

- *at du kan lytte, når andre taler*
- *at du kan vente med at tale til det bliver din tur*
- *at du kan tale pænt til andre*
- *at du kan tale så andre kan høre dig*

Selvkontrol. At være i kontakt med egne følelser uden at de "tager magten".

- *at du kan genkende de signaler som fortæller om dine følelser*

- *at du kan mærke dine "gode" og "dårlige" følelser (f.eks. at ondt i maven kan betyde, at du er ked af det)*
- *at du kan anvende forskellige stressdæmpende teknikker eks. tælle til ti, dybe indåndinger, tænke på noget andet*
- *at du kan udsætte egne behov*

Samarbejdsevne. At løse opgaver i fællesskab - på trods af forskellighed.

- *at du kan indse, at nogle opgaver skal løses sammen med andre*
- *at du kan acceptere, at andre kan bestemme, hvem du skal samarbejde med*
- *at du kan lytte til andres meninger*
- *at du kan bidrage til samarbejdet ved at få sagt din mening*
- *at du kan lære at vente "på tur"*
- *at du kan acceptere, at andre også kan have ret*

Ansvarlighed. At kunne påtage sig og bære et ansvar.

- *at du kan aflevere beskeder fra skole og SFO*
- *at du kan hjælpe til med at holde orden i skole og i SFO*
- *at du kan holde styr på egne ting*
- *at du kan overholde aftaler*
- *at du kan vise respekt for andres ting*
- *at du kan stå ved egne handlinger*

Engagement. At være aktiv og involverende.

- *at du tager aktiv del i det der foregår her og nu, f.eks. at fortælle og lytte*
- *at du bruger alle dine sanser*
- *at du tager initiativ til f.eks. et spil eller en leg*
- *at du lytter til andres ideer*
- *at du kan hjælpe andre f.eks. ved at hente en voksen, når nogen er ked af det*
- *at du kommer frem med dine ideer*
- *at du stiller spørgsmål, når der er noget du ikke ved*

Selvværd. At alle opnår følelsen af at være værdifuld.

- *at du kan være glad for din præstation*
- *at du kan blive rettet på uden at blive ked af det*
- *at du kan være god nok, selv om du laver fejl*
- *at du kan være accepteret, selv om du ikke altid er med i legen*

Selvstændighed. At kunne agere på egen hånd.

- *at du kan prøve at løse en opgave, inden du spørger om hjælp*
- *at du kan tage tøj på og binde sko*
- *at du kan være med til at holde orden i din skoletaske*
- *at du kan lege noget uden at de andre også skal være med*
- *at du kan stole på din egen opfattelse og ikke ukritisk følge andre*
- *at du kan færdes alene på skolen*

3. - 4. klasse

Empati. At forstå og forudse andres følelser og tanker.

- *at du kan indse, hvorfor andre er kede af det*
- *at du kan indse, hvornår andre har brug for fred/gerne vil være alene*
- *at du kan indse, hvornår dit drilleri ikke længere er sjovt*
-

Problemhåndtering/løsning At håndtere problemer vha. problemløsningsstrategier.

- *at du kan acceptere, når der siges " stop "*
- *at du kan stoppe op og tænke før du handler*
- *at du kan agere i forhold til klassens/skolens "spilleregler/aftaler"*
- *at du kan lytte til andre*
- *at du kan indrømme egne fejl*
- *at du kan sige undskyld, når det er nødvendigt*
- *at du og de andre kan løse en konflikt sammen*
- *at du kan bede andre om hjælp til at løse et problem*
-

Kommunikationsevne At kunne give og modtage informationer på en god måde.

- *at du kan udtrykke dig klart og tydeligt*
- *at du kan tænke før du taler*
- *at du kan lytte og lade andre tale uden at afbryde*
- *at du kan tale pænt til andre*
- *at du kan holde dig til et emne*
- *at du kan deltage i en diskussion*

Selvkontrol. At være i kontakt med egne følelser uden at de "tager magten".

- *at du kan erkende dine egne følelser*
- *at du kan sætte ord på dine følelser*
- *at du kan bevare roen i pressede situationer*
- *at du kan kontrollere egne behov*

Samarbejdsevne. At løse opgaver i fællesskab - på trods af forskellighed.

- *at du kan tilbyde andre din hjælp*
- *at du kan acceptere andres meninger og holdninger*
- *at du kan omgås og arbejde sammen med andre, både drenge og piger*
- *at du kan vise tolerance*
- *at du kan lytte aktivt i en diskussion*
- *at du kan ændre opfattelse, når du møder gode argumenter*
- *at du kan genkende demokratiske spilleregler*

Ansvarlighed. At kunne påtage sig og bære et ansvar.

- *at du kan skelne mellem rigtigt og forkert*
- *at du kan erkende egne fejl*
- *at du kan påtage dig din del af gruppens pligter*
- *at du kan holde, hvad du lover*
- *at du kan møde til tiden*
- *at du kan passe på egne og andres ting*
- *at du kan være med til at holde orden i klassen*
- *at du kan stå ved egne handlinger*

Engagement. At være aktiv og involverende.

- *at du kan være nærværende og koncentrere dig*
- *at du kan komme med forslag og tage initiativ*
- *at du kan være medbestemmende*
- *at du kan glemme tid og sted og bare blive ved*

Selvverd. At alle opnår følelsen af at være værdifuld.

- *at du kan være tilfreds med din præstation uden andres bekræftelse*
- *at du kan være tilfreds, når du har gjort dit bedste*
- *at du kan forstå, at der kan være forskel på, hvad man kan opnå*
- *at du kan erkende dine egne grænser*

Selvstændighed. At kunne agere på egen hånd.

- *at du kan gå i gang med en opgave, før du spørger andre*
- *at du kan påtage dig en praktisk opgave alene*
- *at du kan tage initiativ og være igangsættende i forhold til andre*
- *at du kan forstå betydningen af gruppepres*
- *at du kan holde orden i dine ting (eks. gymnastiktøj og lektier)*

PC og Mobil – kørekort

Eleverne gennemfører i starten af 4.klasse et forløb om etiske regler for chat og sms. Efter forløbet afprøves elevernes viden og den enkelte elev får udleveret kørekort/tilladelse til at anvende til pc og mobil i skolen.

Hvis eleven senere ikke overholder reglerne, kan kørekortet inddrages og eleven skal i værste fald gennemføre endnu et forløb!

5. - 6. klasse

Empati. At forstå og forudse andres følelser og tanker.

- *at du kan aflæse andres ansigtsmimik, kropssprog og toneleje*
- *at du kan aflæse og indse grunden til andres humørsvingninger*
- *at du kan indse, hvorfor andre kan have brug for særlig hensyntagen*

Problemhåndtering/løsning. At håndtere problemer vha. problemløsningsstrategier.

- *at du kan erkende et problem*
- *at du kan tale om problemet med andre*
- *at du kan tænke før du taler*
- *at du kan sætte dig i andres sted*
- *at du kan se flere mulige løsninger*
- *at du kan acceptere, at din løsning ikke altid er den bedste*
- *at du kan tage medansvar for, at et problem løses*

Kommunikationsevne. At kunne give og modtage informationer på en god måde.

- *at du kan udtrykke dig situationsbestemt*
- *at du kan se betydningen af kropssprog, mimik, tonefald, øjenkontakt, m.m.*
- *at du kan fastholde et emne i en diskussion*
- *at du kan vise interesse ved at være spørgende*

Selvkontrol. At være i kontakt med egne følelser uden at de "tager magten".

- *at du kan erkende dine egne stærke og svage sider*
- *at du kan aflæse og indse grunden til egne humørsvingninger*
- *at du kan agere i forhold til dine følelser*

Samarbejdsevne. At løse opgaver i fællesskab - på trods af forskellighed.

- *at du kan fastholde fokus på opgaven og ikke på personen*
- *at du kan og vil hjælpe andre*
- *at du kan deltage aktivt i et gruppearbejde og give alle en chance for at bidrage*
- *at du kan indgå kompromiser*
- *at du kan både lytte og komme til orde i en diskussion*
- *at du kan have forståelse for andres meninger og holdninger*
- *at du kan forstå demokratiske spilleregler*

Ansvarlighed. At kunne påtage sig og bære et ansvar.

- *at du kan holde en aftale - holde hvad du lover*
- *at du kan være til at stole på - man kan regne med dig*
- *at du kan påtage dig ansvar for egne handlinger*
- *at du kan tage et selvstændigt ansvar f.eks. "jeg sørger for det" i gruppearbejde*
- *at du kan sige nej og modstå pres fra andre når du ikke har lyst*
- *at du kan møde forberedt og have orden i dine ting - selv efter fravær*
- *at du kan kan/tør indrømme fejltagelser*
- *at du kan sige undskyld, når det er nødvendigt*

Engagement. At være aktiv og involverende.

- *at du kan vise positiv interesse for andre*
- *at du kan komme med forslag*
- *at du kan markere dig i timerne*
- *at du kan melde dig frivilligt til at løse opgaver på klassens vegne*

- *at du kan møde forberedt til timerne*
- *at du kan være igangsætter - både i timerne og i frikvartererne*
- *at du kan gøre noget for klassens fællesskab*

Selvværd. At alle opnår følelsen af at være værdifuld.

- *at du kan tænke positivt om dig selv og andre*
- *at du kan behandle andre, som du selv vil behandles*
- *at du kan indse, at det er tilladt at have en dårlig dag*
- *at du kan tage chancer og forstå, hvorfor det også kan gå galt*

Selvstændighed. At kunne agere på egen hånd.

- *at du kan gå i gang med en opgave på egen hånd*
- *at du kan bruge din lektiebog på en konstruktiv måde*
- *at du kan tage initiativ til at løse konflikter*
- *at du kan planlægge din dag, både i skolen og i fritiden*
- *at du kan pakke din taske*
- *at du kan håndtere gruppepres på en fornuftig måde*

7. - 9. klasse

Empati. At forstå og forudse andres følelser og tanker.

- *at du kan analysere andres følelser/signaler*
- *at du kan vurdere forskellen på bevidste/ubevidste handlinger*

Problemhåndtering/løsning. At håndtere problemer vha. problemløsningsstrategier.

- *at du kan analysere et problem*
- *at du kan vurdere forskellige forslag til løsning af problemer/konflikter*
- *at du kan vurdere, hvornår det er hensigtsmæssigt at andre inddrages i løsningen af et problem*

Kommunikationsevne. At kunne give og modtage informationer på en god måde.

- *at du kan give udtryk for dine holdninger*
- *at du kan give udtryk for egne følelser på en fornuftig måde*
- *at du kan deltage aktivt i en diskussion*
- *at du kan analysere andres udsagn*
- *at du kan vurdere andres udsagn*

Selvkontrol. At være i kontakt med egne følelser uden at de "tager magten".

- *at du kan analysere dine egne stærke og svage sider*
- *at du kan analysere grunden til egne humørsvingninger*
- *at du kan vurdere egne behov*
- *at du kan give udtryk for egne følelser*
- *at du kan modstå pres fra andre*

Samarbejdsevne. At løse opgaver i fællesskab - på trods af forskellighed.

- *at du kan se forskellighed som en styrke*
- *at du kan analysere og vurdere andres meninger og holdninger*
- *at du kan samle forskellige holdninger til et kompromis*
- *at du kan respektere demokratiske spilleregler*

Ansvarlighed. At kunne påtage sig og bære et ansvar.

- *at du kan overholde aftaler*
- *at du kan holde orden i dine ting*
- *at du kan passe på lånte ting*
- *at du kan gøre et påbegyndt arbejde færdigt*
- *at du kan vise medansvar for klassen/kammeraternes trivsel*
- *at du kan føle ansvar for skolens inventar m.m.*

Engagement. At være aktiv og involverende.

- *at du kan være aktiv*
- *at du kan vise initiativ*
- *at du kan deltage i diskussioner*
- *at du kan arbejde intenst med opgaverne*
- *at du kan forholde dig til problemerne og tage stilling*

Selvværd. At alle opnår følelsen af at være værdifuld.

- *at du kan analysere dine værdier i forhold til andre*
- *at du kan vurdere ros og ris på en konstruktiv måde*
- *at du kan erkende dig selv i kraft af hvem du er, og ikke kun hvad du kan*

Selvstændighed. At kunne agere på egen hånd.

- *at du kan søge viden og informationer*
- *at du kan benytte dine informationer til selv at gå videre med arbejdet*
- *at du kan vurdere argumenter i en diskussion*
- *at du kan analysere betydningen af at sige både fra og til*
- *at du kan vurdere dine egne præstationer*

Forløbet i 8.klasse ligger i skoleårets start da der kommer nye elever ind fra fødeskolerne. AKT-lærernes medvirken i 9.klasserne kan foregå som et dagsforløb eks i emneugen eller på klasselærer dage/trivselsdage!